

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
Олександр ГОЛОВКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Національно-релігійний чинник
в суспільно-політичному житті країн Сходу

рівень вищої освіти _____ Другий (магістерський) _____
галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини» _____
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
освітня програма _«Міжнародні відносини та регіональні студії:
сходознавство» _____
спеціалізація _____
вид дисципліни _____ Обо'язкова _____
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022/2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від "30" серпня 2022 року № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Д. іст. н., проф. кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Олександр Каплін

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від "29" серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: східознавство»

Сергій ЛИМАН

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від "29" серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Національно-релігійні чинник в суспільно-політичному житті країн Сходу» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» підготовки магістра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – ознайомлення студентів з впливом національного і релігійного чинника на політичний, соціально-економічний, культурний розвиток країн Азії та Африки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Формування наступних загальних компетентностей

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Формування наступних фахових компетентностей

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

СК12. Здатність виявляти та аналізувати традиції політичної поведінки країн Східної, Південно-Східної, Південної, Центральної Азії, Близького та Середнього Сходу та Африки, основних міжнародних гравців регіону, регіональні конфлікти та пов'язані з ними питання безпеки.

СК13. Здатність аналізувати та оцінювати процеси прийняття зовнішньополітичних рішень, визначати пріоритетні напрямки зовнішньополітичного партнерства України з провідними країнами та міжнародними організаціями Азії та Африки, використовувати комунікативні засоби для позитивного просування іміджу України серед цільових зарубіжних аудиторій.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	

1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
32 год.	-
Семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
немає	-
Самостійна робота	
102 год.	-
в тому числі індивідуальні завдання	
немає	-

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти таких результатів навчання:

РН1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН4. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН 7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

РН 12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН 13. Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.

РН 16. Складати комплексну експертно-аналітичну характеристику ключових азіатських регіонів і гравців, визначати та прогнозувати стан міжнародних відносин в регіоні та політичний вплив Східної та Південно-Східної Азії у сучасному світі.

РН 17. Застосувати сучасні інструменти реалізації зовнішньої політики (публічна дипломатія, культурна політика, актори «поза суверенітетом» та ін.), спрямовані на активізацію міжнародного співробітництва України з провідними азіатськими країнами та регіонами.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Національно-релігійні особливості країн Середнього Сходу та Північної Африки.

Етнічний склад країн регіону. Причини невідповідності політичних та етнічних кордонів у регіоні. Вплив національного чинника на політичні процеси у Туреччині, Сирії, Ізраїлю, Іраку, Ірану, Саудівської Аравії, Єгипту, Алжиру. Іслам як фактор суспільно-політичного життя зазначених країн. Неісламські конфесії в країнах Середнього Сходу та Північної Африки: суспільно-політичні аспекти існування.

Тема 2. Національна та релігійна складова суспільно-політичних процесів у Центральній Азії.

Поліетнічність держав Центральної Азії в умовах обмеженої демократії. Національні рухи регіону. Політичний іслам в країнах Центральної Азії. Релігійні меншини у Казахстані, Таджикистані, Монголії та їхня участь у суспільно-політичному житті зазначених країн.

Тема 3. Політичні, соціально-економічні та культурні процеси Південної Азії крім призму національно-релігійних відносин регіону.

Етнічний та конфесійний склад населення Індії, Пакистану, Афганістану та його вплив на політичні процеси у зазначених країнах. Вплив національних і релігійних проблем на міжнародні відносини у регіоні.

Тема 4. Далекий Схід у контексті національних та релігійних особливостей регіону.
Міжетнічні відносини у КНР, Індонезії, Японії, Таїланді, В'єтнамі. Релігійний чинник у суспільно-політичних процесах зазначених країн.

Тема 5. Етно-релігійна мозаїка Західної Африки як чинник суспільно-політичних відносин у регіоні.

Конфесійні особливості регіону. Національний склад населення держав. Вплив етно-релігійних чинників на політичні процеси Нігерії, Гани, Ліберії та інших країн Західної Африки.

Тема 6. Суспільно-політичні особливості країн Центральної Африки: етно-конфесійний контекст.

Етнічний склад населення Демократичної республіки Конго, Центральноафриканської республіки, Чаду. Особливості конфесійного складу населення регіону. Етно-конфесійний фактор у трансформації політичних систем країн Центральної Африки.

Тема 7. Національно-конфесійна характеристика народів Східної Африки.

Суспільно-політичні процеси у Ефіопії, Судані, Руанді, Сомалі крізь призму етнічних та релігійних особливостей зазначених країн.

Тема 8. Суспільно-політична ситуація у Південній Африці як наслідок національних та релігійних особливостей регіону.

Етнічний склад населення Південноафриканської республіки і Намібії. Конфесії розповсюджені у регіоні на їх вплив на політичні трансформації у зазначених країнах.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п	с. р.	
1	2	3	4	5
Тема 1. Національно-релігійні особливості країн Середнього Сходу та Північної Африки	17	4	2	11
Тема 2. Національна та релігійна складова	19	4	2	13

суспільно-політичних процесів у Центральній Азії				
Тема 3. Політичні, соціально-економічні та культурні процеси Південної Азії крім призму національно-релігійних відносин регіону	19	4	2	13
Тема 4. Далекий Схід у контексті національних та релігійних особливостей регіону	19	4	2	13
Тема 5. Етно-релігійна мозаїка Західної Африки як чинник суспільно-політичних відносин у регіоні	19	4	2	13
Тема 6. Суспільно-політичні особливості країн Центральної Африки: етно-конфесійний контекст	19	4	2	13
Тема 7. Національно-конфесійна характеристика народів Східної Африки	19	4	2	13
Тема 8. Суспільно-політична ситуація у Південній Африці як наслідок національних та релігійних особливостей регіону	19	4	2	13
Усього годин	150	32	16	102

4. Семінарські заняття

з/п	Назва теми	Кількість годин
	<p>Тема 1. Етно-конфесійна ситуація у Туреччині як чинник суспільно-політичних процесів в країні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етнічний склад населення країни 2. Національно-визвольні рухи у Туреччині 3. Іслам як чинник суспільно-політичних процесів 4. Міжконфесійні взаємини у Туреччині 	2

	<p>Тема 2 Національна та релігійна складова суспільно-політичного розвитку Казахстану</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процес ісламізації Казахстану: загальна характеристика процесу 2. Міжконфесійні взаємини в країні 3. Національні меншини та їхня роль у політичному житті Казахстану 	2
	<p>Тема 3. Політичні процеси в Індії крізь призму національно-релігійної структури суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнаціональні та міжконфесійні конфлікти у Індії 2. Політичні механізми вирішення ворожнечі 3. Етнічний та релігійний чинник як фактор зовнішньої політики <p>Індії</p>	2
	<p>Тема 4. Національні та релігійні фактори політичного розвитку Китайської Народної Республіки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національний склад населення країн 2. Міжетнічні та релігійні протиріччя 3. Способи національної консолідації 	2
5	<p>Тема 5. Суспільно-політичне життя у Нігерії крізь призму національно-релігійного складу населення країни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості політичного влаштування країни 2. Конфлікти та шляхи їх подолання 3. Міжнаціональні і міжрелігійні взаємини у нігерійському суспільстві 	2
	<p>Тема 6. Демократична республіка Конго у контексті міжнаціональній і міжконфесійних відносин</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етно-конфесійний склад населення 2. Характеристика політичної системи ДРК 3. Національні та релігійні меншини та їхня участь у суспільно-політичному житті держав 	2
	<p>Тема 7. Національно-релігійна структура населення Ефіопії як чинник суспільно-політичних процесів країни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості релігійного складу населення 2. Характеристика міжнаціональних взаємин 3. Проблеми міжнаціональної та релігійної ворожнечі та способи їх подолання 	2

	<p>Тема 8. Суспільно-політична ситуація у Південно-Африканській республіці: національно-релігійний контекст</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема міжрасових взаємовідносин 2. Політичне влаштування держави 3. Конфесійний склад населення ПАР 	2
	Разом	16

5.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
	Очна форма	Заочна форма
<p>Тема 1. Вивчення літератури з теми «Національно-релігійні особливості країн Середнього Сходу та Північної Африки» Вінтер Ч., Сидоржевський М. Народ без держави: хто такі курди? URL: https://www.dw.com/uk/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4-%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8-%D1%85%D1%82%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D1%96-%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B4%D0%B8/a-42294803</p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити участь курдів у політичному житті Туреччини, Ірану, Іраку і Сирії - встановити ступінь залучення цього народу до політичних процесів в Іраку, Ірані, Сирії, Вірменії і Туреччині. 	11	-
<p>Тема 2. Вивчення літератури з теми «Національна та релігійна складова суспільно-політичних процесів у Центральній Азії» Тенденції розвитку ситуації в країнах Центральної Азії. Борисфен Інтел. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/centrasia/</p> <ul style="list-style-type: none"> - назвати передумови до сепаратизму у Казахстані на сьогоденному етап. - Розкрити перспективи побудови політичної нації у Казахстані. 	13	-
<p>Тема 3. Вивчення літератури з теми «Політичні, соціально-економічні та культурні процеси Південної Азії крім призму національно-релігійних відносин регіону» Яковлев А. Межконфессиональные конфликты в Индии: индузы против мусульман. Исламоведение. 2013. № 4. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/mezhkonfessionalnye-konflikty-v-indii-indusy-protiv-musulman/viewer</p> <ul style="list-style-type: none"> - познайомитися етнічно-релігійними групами Південної Азії. - встановити виклики і загрози політичній системі Індії з боку етнічних і релігійних меншин. 	13	-

<p>Тема 4. Вивчення літератури з теми «Далекий Схід у контексті національних та релігійних особливостей регіону» Гіденс Е. Соціологія. Релігії Далекого Сходу. URL: http://politics.ellib.org.ua/pages-11809.html - розкрити етнічно-релігійну структуру населення КНР. - проаналізувати еволюцію національно-визвольного руху тибетців</p>	13	-
<p>Тема 5. Вивчення літератури з теми «Етно-релігійна мозаїка Західної Африки як чинник суспільно-політичних відносин у регіоні» Люди Нігерії: население, языки, религия. URL: https://kiliman.info/lyudi-nigerii-naselenie-yazyki-religiya - розкрити етнічно-релігійну структуру населення Нігерії - встановити причини радикалізації ісламу в країні</p>	13	-
<p>Тема 6. Вивчення літератури з теми «Суспільно-політичні особливості країн Центральної Африки: етно-конфесійний контекст» Олійник Ю. Нестабільність у Демократичній республіці Конго та роль етнічного чинника. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. Вип. 36. Частина 3. С. 85–91. - розкрити етнічно-релігійну структуру населення Демократичної республіки Конго - визначити релігійні і етнічні чинники у боротьбі за владу в країні</p>	13	-
<p>Тема 7. Історія та культура Китаю (1976 - кінець XX ст.) Вивчення літератури з теми «Національно-конфесійна характеристика народів Східної Африки» Етнічні конфлікти в Тропічній та Південній Африці. URL: https://studopedia.com.ua/1_18435_etnichni-konflikti-v-tropichniy-ta-pivdenniy-afritsi.html - визначити причини міжетнічних конфліктів у Кенії - розкрити внутрішні і зовнішні загрози етнічного і релігійного характеру національній безпеці країни</p>	13	-
<p>Тема 8. Вивчення літератури з теми «Суспільно-політична ситуація у Південній Африці як наслідок національних та релігійних особливостей регіону» Етнічні конфлікти в Тропічній та Південній Африці. URL: https://studopedia.com.ua/1_18435_etnichni-konflikti-v-tropichniy-ta-pivdenniy-afritsi.html - розкрийте причини етнічних конфліктів у Тропічній і Південній Африці - встановіть наслідки міжетнічного протистояння для політичної системи країни</p>	13	-
Разом	102	

6.ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом дисципліни

7.МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Національно-релігійні чинник в суспільно-політичному житті країн Сходу»

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
РН09	<i>Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.</i>	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), корегування та підготовка частини наукового дослідження, її презентація	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження, залікова робота
РН12	<i>Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.</i>	Лекція, надання зворотного зв'язку, виконання творчих завдань у командах, симуляції, проведення анкетування, аналіз отриманих результатів	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, оцінювання роботи над науковим текстом, залікова робота
РН13	<i>Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.</i>	Робота в командах, анкетування, робота з вторинними даними, презентація результатів досліджень	Оцінювання виконання творчих завдань, аналітичних, залікова робота

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

– участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (презентації результатів).

8.МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Згідно з наказом № 0202-1/260 від «07» серпня 2020 р. лекції проводяться в онлайн режимі із застосуванням платформ для відеоконференцій: ZOOM, Skype. 25-30% часу лекції обов'язково резервується для запитань, дискусій, обговорення навчального матеріалу.

Семінарські заняття можуть проходити в аудиторії (до 20 осіб), чи в дистанційній формі.

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та семінарських занять (групові дискусії);
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати результати дослідницької роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій;

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення залікової роботи. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Структура залікової роботи: 2 теоретичних запитання. Максимальна кількість балів за відповідь на кожне запитання – 20 балів. У разі використання заборонених джерел під час заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти надається можливість скласти залікову роботу в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Національно-релігійні чинник в суспільно-політичному житті країн Сходу» <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5802>

9.СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100
7	7	7	7	8	8	8	8			

T1, T2 ... T8 – теми розділів

При вивченні кожного розділу проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На практичному занятті студент може отримати від 1 до 7 балів за теми № 1–4 та від 1 до 8 балів за теми № 5–8. Максимально студент може отримати 60 балів. Залік – 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
7-8	<p>Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; самостійно знаходити та використовувати матеріал; вільно самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; демонструє вміння самостійно робити висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов'язково супроводжується інформативною презентацією.</p>
	<p>Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію; зроблені аргументовані висновки; студент активно працює протягом усього семінарського заняття; демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом; здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з</p>

6	<p>конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь супроводжується презентацією.</p>
5	<p>Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом; обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити та розв'язувати завдання; самостійно оцінює життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь супроводжується презентацією; під час відповідей на додаткові запитання мають місце деякі неточності.</p>
4	<p>В цілому студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності; студент припускається помилок, відповідаючи на додаткові питання; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні серйозні помилки.</p>
3	<p>Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом; студент в цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутній глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу</p>
2	<p>Відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає їх зміст під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому неточності; відповіді на запитання містять логічні та фактографічні помилки; відповідь не супроводжується презентацією</p>
1	<p>Студент демонструє фрагментарні знання; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; відповідь не супроводжується презентацією.</p>

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Гайдуков Л. Ф. та ін. Всесвітня історія: Посібник. К.: Либідь, 2001. 256 с.
2. Економіка зарубіжних країн. К.: Либідь, 1998.
3. Ігнат'єв П.М., Черкас Б. А. Азіатські велетні у боротьбі за вплив на країни Африки. Зовнішні справи. 2012. № 2.
4. Історія світової культури. Культурні регіони. К.: Либідь, 1997.
5. Козицький А.М. Новітня історія країн Азії та Африки. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. Львів: „Афіша”, 2004.
6. Конституції нових держав Європи та Азії / Упоряд. С.Головатий. К.: Укр. Правн. Фондація; Вид-во “Право”, 1996. 544 с.
7. Крип’якевич І. Всесвітня історія: У 3 кн. К.: Либідь, 1995. К. 1. 464 с.; Ч. 2. 424 с.; Ч.3. 288 с.
8. Кушніренко В.О. Шаріатська концепція реформування державної системи в ісламських країнах. Людина і політика. 2003. № 2.
9. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навч. посібник. 2-ге вид., виправ. К.: ВД „Професіонал”, 2004. 336 с.
10. Лозовицький О. С. Сучасний Схід: демократичний ренесанс чи геополітичний перерозподіл? Зовнішні справи. 2011. № 2.
11. Макаруч В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник. Вид. 3-тє, доп. К.: Атіка, 2001. 624 с.
12. Нельга О.В. Теорія етносу. Курс лекцій: Навчальний посібник. Київ: Тандем, 1997. 368 с.
13. Нечитайло О. Різні, але разом. До 30-ї річниці утворення Асоціації країн Південно-Східної Азії. Політика і час. 1998. № 5.
14. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посібн. К.: Знання, 2013. 677 с.
15. Основи етнології. Підручник. За ред. Ю.І.Римаренка. К.: Либідь, 1997. 656 с.
16. Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотип / Відп. ред. та авт. вст. слова С.Кримський. К.: Либідь, 1999. 360 с.
17. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій: навчальний посібник для студентів географічних і філософських факультетів вищих навчальних закладів. К.: АртЕк”, 1999. 504 с.
18. Попов Б., Ігнатов В., Степко М. та ін. Життя етносу: соціокультурні нариси: Навчальний посібник. К.: Либідь, 1997. 240 с.
19. Тищенко К. М. Мови Європи. Календар на 2001 р. Львів: Кальварія, 2001. 28 с.
20. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник. К.: Либідь, 2001. 416 с.

Допоміжна література

1. Esposito J., Shahin E. The Oxford Handbook of Islam and Politics. London, 2013.
2. Баранов С. А. Сикхський сепаратизм: досвід незалежної Індії. Політика і час. 1997. № 5-6.
3. Близький Схід та Північна Африка. Аналітичний огляд 02/2019. Борисфен Інтел. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/19_02_blyzkyu_skhid_ta_pivnichna_afryka/
4. Близький Схід: епоха керованого хаосу. Борисфен Інтел. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/blyzkyu-skhid-epokha-kerovanoho-khaosu/>
5. Вінтер Ч., Сидоржевський М. Народ без держави: хто такі курди? URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4-%D0%B1%D0%B5%D0%B7->
6. %D0%B1%D0%B5%D0%B7-

%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8-
%D1%85%D1%82%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D1%96-
%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B4%D0%B8/a-42294803

7. Головченко В. І. Мінливе обличчя сучасної китайської дипломатії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. Вип. 31-32. К.: ВПЦ „Київський університет”, 2005.
8. Головченко В.І. Китайська дипломатія: традиційні засади й сучасність. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 53. Ч. II. К.: ІМВ.
9. Горобець І. В. Індія та Пакистан на межі XXI століття: компаративний аналіз особливостей сучасного внутрішньополітичного становища. Людина і політика. 2000. № 5.
10. Гіденс Е. Соціологія. Релігії Далекого Сходу. Rbid? 1999/ URL^ <http://politics.ellib.org.ua/pages-11809.html>
11. Етнічні конфлікти в Тропічній та Південній Африці. URL: https://studopedia.com.ua/1_18435_etnichni-konflikti-v-tropichniy-ta-pivdenniy-afritsi.html
12. Зінко І. З., Байковський П. Б., Федунь О. В. Політичний регіоналізм у сучасній Африці чинники та тенденції розвитку. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 112 (Частина II). 2013. С. 3–12.
13. Ігнат'єв П. М. „Слон” і „дракон” в азіатській грі. Індо-китайські відносини на тлі світових політичних процесів. Політика і час. 2006. № 6.
14. Ігнат'єв П. М. Індія і монархії Перської затоки: взаємодоповнюваність інтересів. Зовнішні справи. 2011. №3.
15. Ігнат'єв П. М. Індія на шляху до лідерства в Південній Азії. Чернівці: Книги XXI століття, 2006.
16. Ігнат'єв П. М. Країни Азії: особливості культури та побуту. Чернівці, 2011.
17. Ксьондзик Н. З батьківщиною, але без держави. Курдське питання на межі тисячоліть. Політика і час. 2002. № 3.
18. Ляшенко Т. М. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти. К.: ІПіЕНД, 2011. 288 с.
19. Нахла Ю. Політичні пріоритети розвитку Близького Сходу в контексті глобальних процесів. Політичний менеджмент. 2008. № 4. С. 163–171.
20. Олійник Ю. Нестабільність у Демократичній республіці Конго та роль етнічного чинника. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. Вип. 36. Частина 3. С. 85–91.
21. Тенденції розвитку ситуації в країнах Центральної Азії. Борисфен Інтел. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/centrasia/>
22. 28. Ткаченко І. Центральна Азія як зона перетину інтересів конкуруючих держав. Політичний менеджмент. 2004. № 5. С. 114–121.
23. Центральна Азія: яблуко розбрату. Борисфен Інтел. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/geopolitics/centralna-aziya-yabluko-rozbratu/>
24. Щодо сучасних тенденцій розвитку ситуації на Близькому Сході. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/schodo-suchasnikh-tendenci-y-rozvitku-situacii-na-blizkomu>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- "Східний світ" ("The World of the Orient") is a quarterly academic journal published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine.
Веб-сайт журналу: URL <http://oriental-world.org.ua/>
Архів журналу: URL <https://worldforient.wixsite.com/journal>

- Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>
- Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень. Борисфен Інтел. URL: <http://bintel.com.ua>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставиннепоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5802>